

ELS PIRINEUS

Conta la mitologia grega que fa molts segles, quan la Terra estava poblada pels déus, els semidéus i els herois, Pirene, filla de Bébrix, era la reina dels pobles indígenes de la regió de Narbona. En aquella època, Heracles (Hèrcules), que estava molt ocupat amb els seus dotze treballs, va rebre l'encàrrec d'Euristeu d'anar a buscar els ramats de bous de Gerió, descendent de la Gòrgona Medusa, que guardaven el pastor Euristió i el seu terrible gos Ortre. Però per arribar-hi havia de travessar l'Oceà. Va aconseguir la gran copa en què el Sol s'embarca cada nit per tornar a l'Orient i així va poder arribar fàcilment al país de Gerió. Però en passar per la regió de Narbona, heus aquí que Heracles es va embriagar i va violar Pirene, que va parir una serp. Molt espantada, va fugir a les muntanyes on va ser atacada i esbocinada per les bèsties ferotges que les poblaven. En tornar de la seva expedició després d'haver mort Euritió i el seu gos, Heracles va anar a cercar Pirene. Es va assabentar que havia fugit i la va anar a buscar. Quan va trobar les seves despulles li va fer un gran funeral i, en record seu, va anomenar Pirineus a les muntanyes on havia mort.

Però aquestes muntanyes no han existit sempre, ans al contrari, són relativament recents. Fa uns quants milions d'anys, la situació d'aquestes contrades era totalment al revés de l'actual. On ara hi ha el golf de Lleó hi havia un massís muntanyós; les aigües dels rius que el travessaven, circulant d'est a oest, desembocaven al mar que hi havia al que avui són terres catalanes. Quan aquests rius no arrossegaven materials sòlids, les aigües del mar eren netes i estaven plenes d'organismes vius que en fixaven el carbonat de calci per construir els seus esquelets i les seves conquilles. Una vegada morts, es dipositaven sobre la base granítica del fons. Els sediments aportats pels rius a la seva desembocadura varen fer créixer deltes que s'allargaven des de l'Empordà fins al Ripollès. Així és, doncs, com a les eres Secundària i Terciària es forma una capa cobertora sobre la base granítica de l'era Primària.

Però heus aquí que les forces de l'interior de la Terra varen començar a empènyer amunt les capes granítiques. A mida que aquestes s'elevaven es produïen trencaments en la capa cobertora de manera que alguns trossos s'encavalcaven sobre les capes veïnes i es movien sobre aquestes, viatjant cap al sud: així va passar, per exemple, amb el massís del Montgrí.

L'aixecament de la base granítica de l'era Primària va produir la serralada dels Pirineus, mentre que els sediments calcaris i les restes dels deltes d'època posterior els trobem més al sud, al Pre-Pirineu.

Així, doncs, s'explica el caràcter silícic o calcari dels diferents terrenys, els materials fluvials que trobem des de Terrades fins a Gombren, i la presència de nummulites i altres fòssils d'animals marins a la mateixa zona de Terrades, a Lliurona o a dalt de la Mare de Déu del Mont.

Hem vist com se suposa que va ser la formació de la cadena pirinenca; la mateixa teoria explica que, a poc a poc, els agents atmosfèrics l'aniran erosionant fins a transformar-la en un seguit de turons arrodonits, com si algú s'hagués deixat alguns objectes sota una catifa.

Però nosaltres no ho veurem pas tot això; caldrà esperar uns quants milions d'anys més. Segurament per això Mn. Cinto acabava el seu gran poema *Canigó* dient:

*“Lo que un segle bastí, l'altre ho aterra,
mes resta sempre la voluntat de Déu;
i la tempesta, el torb, l'odi i la guerra
al Canigó no el tiraran a terra,
no esbrancaran l'altívol Pirineu.”*

La tempesta i el torb, a la llarga, ja hem vist el què faran. L'odi i la guerra, serien ben capaços de fer-ho en un termini molt més curt. Però el poeta no comptava amb l'ambició dels homes –que últimament, en segons quins casos, n'hi diuen “progrés”. Si el pobre Mn. Cinto veiés el què estan fent a la Jonquera per al TGV! O la línia de 400 kV que travessa prop del coll d'Ares! O....